

klar
tale

YRKESSJÅFØRENE SKJULTE SNARVEI TIL FØRERKORTET

INNSENDERE :

Karin Flølo,
[Petter Johansen Skipperø](#) og
[Berit B. Njarga](#).

PUBLISERT FRA :

19. november 2025
Graveprosjektet pågår fortsatt

TAKK TIL :

Senter for undersøkende
journalistikk (Sujo),
fotograf Erlend Berge,
Vårt Land og
Dagsavisen.

20
25

INNHOOLD

1 INNLEDNING	01
2 SLIK GIKK VI FREM	01 TIL 02
3 VURDERINGER	02 TIL 03
4 METODER	03
4.1 KLAR TALE GJORDE SOM JUKSERNE	03
4.2 GRAVING MED FÅ RESSURSER	04
4.3 ØVRIGE METODER	04, 05 TIL 06
5 SPESIELLE ERFARINGER	06 TIL 07
6 MOTSTAND	07 TIL 08
7 ORGANISERING AV ARBEIDET	08
8 ETISKE UTFORDRINGER	08 TIL 10
9 KLAR TALES VIKTIGSTE FUNN	10 TIL 11
10 KONSEKVENSER	11 TIL 12
11 PUBLISERTE SAKER	13
12 VEDLEGG	14

1 INNLEDNING

Tenk deg at en yrkessjåfør møter på jobb en morgen. Han kobler på hengeren. Kjøretøyet veier opp mot flere titalls tonn. Snart deler han veien med barnefamilier, syklister og personbiler.

Hva om sjåføren som skal håndtere kjøretøy på opptil 60 tonn, ikke har den kunnskapen han skal ha?

Gjennom dette prosjektet har Klar Tale avdekket at det foregår salg av fasitsvar til teoriprøver for førerkort og løyver knyttet til tungtransport. Fasitene er tilnærmet identiske med Statens vegvesens egne teoriprøver, og er gode nok til at folk kan bestå uten å beherske norsk eller forstå regelverket. Vi har dokumentert at personer har brukt denne metoden for å bestå prøvene, og at dette har gitt dem tilgang til arbeid som yrkessjåfør på norske veier.

Jukset skjer før prøven. Metoden går ut på å pugge stikkord og svarmønstre, ikke å lære trafikregler. For å verifisere kildenes påstander valgte Klar Tale å teste metoden selv. Det gjorde vi for å undersøke at materialet vi fikk tilgang til faktisk var reelt, og om systemet lot seg utnytte slik kildene beskrev.

Klar Tale er Norges eneste lettleste nyhetsavis. Siden 1990 har vi formidlet komplekse nyheter på en lettfattelig måte, slik at personer med lese- og skrivevansker og andre utfordringer skal kunne følge nyheter og samfunnsdebatt på lik linje med alle andre. En stor del av vår leserbasis er også nyankomne innvandrere som lærer norsk. Over tid har vi opparbeidet oss et bredt kildenettverk i miljøet som ofte er lite synlige i norske medier. I høst mottok Klar Tale Medienettverkets mangfoldspris, i konkurranse med NRKs A-laget.

Denne posisjonen gir oss et godt utgangspunkt for å forstå både hvordan juksemetoden fungerer, og hvorfor den brukes. I arbeidet med prosjektet har vi benyttet intervjuer, skriftlig dokumentasjon, observasjon og spaning, lyd- og videoopptak, kildepleie, og som del av dokumentasjonen også gjennomført en teoriprøve ved bruk av den samme metoden som kildene beskrev.

I denne rapporten viser vi hvordan vi som en liten redaksjon, med begrensede ressurser, brukte vår kompetanse, vårt kildenettverk og utradisjonelle metodevalg til å avdekke en systemsvikt med betydning for liv, helse og tillit til staten. Arbeidet med å kartlegge omfanget av jukset fortsetter i 2026.

2 SLIK GIKK VI FRAM

Redaksjonen fikk tips fra en mann av utenlandsk opprinnelse som selv hevdet å ha jukset seg til førerkort og løyve.

Vi bestemte oss for å undersøke saken og startet med et intervju med personen. Han sa seg villig til å gi oss detaljert informasjon om hvordan juksemetoden foregår, i bytte mot anonymitet. Han fortalte om memorering av ord i oppgaver og svar i en leilighet til detaljer rundt avlegging av prøven hos Statens vegvesen. Kilden fortalte også hvordan salget av fasitsvar skjer, hvor dette finner sted og hvem som står bak.

I intervjuet ga han oss også detaljert informasjon om hvordan det alltid er nye personer som møter opp i leiligheten til mannen som står bak dette salget. Vi fikk også detaljert informasjon om hvordan salget foregikk.

Vår kilde visste om en annen person som har brukt juksemetoden på tilsvarende måte, hos samme bakmann. Han ville også stille som anonym kilde til saken. Intervjuet med kilde nummer to bekreftet påstandene som den første kilden kom med, og det ga også ytterligere informasjon om omfanget, og om hvordan dette har foregått over flere år.

Etter de to hovedintervjuene med kildene gikk vårt arbeid i hovedsak ut på å dokumentere at påstandene fra de to kildene stemte, at salget av fasitsvar foregår på den måten og på den adressen som kildene beskriver samt å få en bekreftelse på at denne juksemetoden fungerer, med de konsekvensene det gir for trafikanter på norske veier.

3 VURDERINGER

Tipset nådde én i Klar Tale-redaksjonen først. Lenge var vedkommende usikker på hva vi burde gjøre med denne informasjonen. Hvordan kan en redaksjon med bare fire årsverk løse en så stor og viktig sak?

Da resten av redaksjonen fikk beskjeden, tenkte vi alle at saken var for stor for oss. Likevel var det noe i oss som våknet. Resultatet ble at saken om førerkortjukset tok det meste av redaksjonens oppmerksomhet over flere måneder.

Så ble spørsmålet: Hvordan kan vi dokumentere at kildenes informasjon stemmer? Vi laget en plan for å ettergå all informasjon som vi hadde fått, og diskuterte valg av hvilke metoder som var nødvendige og best egnet. Vi tok også kontakt med Senter for undersøkende journalistikk (Sujo) for å få råd om valg av metoder og fremdrift i prosjektet.

Før vi startet med prosjektet måtte vi også vurdere om vi følte at det var trygt å jobbe med saken, ettersom den omhandler kriminell virksomhet. Dette har vi diskutert både innad i redaksjonen, på konsernnivå og vi ba om råd fra Redaktørforeningen.

I hovedartikkelen og i denne metoderapporten har vi valgt å ikke tidfeste når og hvor lenge vi har jobbet med graveprosjektet. Det har vi gjort bevisst med tanke på kildevernet. Vår vurdering er at bakmannen i leiligheten lettere ville kunne avsløre hvem kildene er om han kjenner til prosjektets varighet.

En siste vurdering var om vi kom til å nå bredt nok ut med saken, til tross for dens alvorlighet. Som liten redaksjon for et lite nyhetsmedium kan det være vanskelig å få nok oppmerksomhet uten drahjelp fra større medier eller nyhetsbyråer. Av denne årsak vurderte vi samarbeid med en større redaksjon, for å sikre at vi nådde bredere. Vi valgte likevel å stå på egne ben og løse det på egen hånd.

4 METODER

For å dokumentere at alt som ble sagt i intervjuene var riktig, måtte vi bruke både tradisjonelle og utradisjonelle metoder.

4.1 KLAR TALE GJORDE SOM JUKSERNE

Under arbeidet med graveprosjektet fikk vi tilgang på et dokument med fasiter som ble sendt rundt mellom privatpersoner på meldingstjenester. Det ble hevdet at fasitene hadde de riktige spørsmålene og svarene for å bestå teoriprøven for drosje. Dokumentene inneholdt rundt 100 oppgaver med svar.

For å dokumentere at fasitene var reelle og kan brukes til å bestå teoriprøven med juksemetoden, gjorde vi følgende: En av oss i redaksjonen memorerte prøvesvarene på samme måte som kildene sier at de gjør: Altså memorerer du kun ett stikkord i hvert spørsmål og ett stikkord i svaret. Å pugge ord i alle 100 oppgavene tok 3 til 4 timer. Deretter møtte vi opp på en trafikkstasjon og avla prøven.

På trafikkstasjonen fikk vi observert hvordan rutineene er rundt avlegging av en teoriprøve, inkludert hva som blir gjort av Vegvesenet for å unngå at personer jukser. Vi fikk også sjekket om vi klarte å bestå en ekte teoriprøve ved hjelp av fasitene vi hadde memorert, og metoden.

Det hele foregikk på følgende måte: Ved oppmøte registrerte vi oss inn og betalte for prøven i skranken. Deretter gikk vi til en dør og ble møtt av en vakt. Hun ba oss låse mobiltelefonen inn i et oppbevaringsskap utenfor prøvelokalet. Dette tiltaket skal være med på å forhindre juks. Så ble vi fulgt inn i et rom med PC-er og tildelt en PC til avlegging av teoriprøven.

Det satt allerede tre-fire andre personer i rommet. Vakten byttet på å være til stede i rommet, og å gå inn i et lite rom som det var glassvegger inn til, i tilknytning til selve prøvelokalet. Da de 35 spørsmålene til teoriprøven kom opp, fikk vi avdekket hvor godt juksemetoden faktisk fungerer. Det var bare å klikke på riktig alternativ til vi var gjennom alle oppgavene, som var nærmest identiske med de første 35 oppgavene vi hadde memorert fra våre fasiter. Det hele tok under 5 minutter. For å ikke vekke mistanke om juks ble vi sittende i lokalet i ytterligere 7 minutter mens vi tilsynelatende gikk over svarene for å sjekke at vi hadde svart riktig. Vi observert at prøven kunne gjennomføres svært raskt uten oppfølging fra vekten, og at det ikke ble stilt spørsmål ved at kandidaten leverte etter kort tid. Prøven må gjennomføres på maks en time for denne prøven.

4.2 GRAVING MED FÅ RESSURSER

Å grave krever mye av en redaksjon. Samtidig skal du holde hjulene i gang med fast produksjon. Du må ta valget om å prioritere gravingen for å få framdrift i prosjektet. Det betyr ikke at du må sette av all tid kun til dette, men du kan ha det som et sideprosjekt ved siden av arbeidsoppgaver. Det krever at de som skal jobbe med prosjektet evner å være fleksible og jobbe med graving innimellom andre arbeidsoppgaver.

Vi ser at det å ha faste møter med jevne mellomrom har påvirket motivasjon og fremdrift positivt. Denne måten å jobbe på har gitt følelsen av at prosjektet hele tiden er en prioritert oppgave, også fra ledelseshold. Mellom hvert møte ble det delegert spesifikke oppgaver til den enkelte, med en deadline til neste møte. Vi har justert i planer om valg av metode og arbeidsoppgaver løpende når det har skjedd endringer. Mellom møtene har vi også delt all informasjon mellom de tre i prosjektet i en egen kanal, slik at alle er oppdatert og inkludert til enhver tid. Denne informasjonsflyten og møtevirksomheten ser vi har vært vesentlig for å komme i mål med prosjektet.

Gjennom arbeidet med prosjektet forsto vi raskt at omfanget av jukset var større enn vi forventet. Det førte til at vi måtte ta noen valg. Skal vi vente til vi vet mer om omfanget før vi publiserer, eller skal vi sette en dato, fortelle det vi vet og publisere det? Hvor stor skal saken være, hvor mye informasjon trenger vi?

Som liten redaksjon har vi ikke så mye annet valg enn å gjøre tøffe prioriteringer. Vi satte en publiseringsdato og holdt oss til den, med forbehold om at det ikke dukket opp informasjon vi ikke kunne unnlate. Selv om vi hadde mer informasjon vi kunne ha skrevet, valgte vi likevel å fortelle historien om et Norge ikke alle kjenner til. Vi stilte oss spørsmålet: Hva er det egentlig folk trenger å vite? Gjør du ikke gode nok prioriteringer, kommer du ikke i mål med prosjektet. Å velge bort hva du ikke trenger å gjøre, er vel så viktig som å velge hva du faktisk skal gjøre.

Som liten redaksjon valgte Klar Tale også en bevisst publiseringsstrategi der deler av informasjonen ble holdt tilbake for å kunne publisere flere saker over tid. Vurderingen var at én samlet avsløring ikke ville gi samme gjennomslag som en serie som gradvis dokumenterte omfang, metode og konsekvenser. Dette fordi vi er en liten aktør i medie-Norge som ikke når like bredt ut som de store redaksjonene, til tross for sakens alvor.

4.3 ØVRIGE METODER

Kildepleie:

Kildepleie var en nødvendig metode gjennom prosjektet, da de viktigste opplysningene vi fikk kom fra anonyme kilder. All kontakt med kildene ble samlet hos én journalist for å sikre kontinuitet og tillit.

Kontakten foregikk over tid og gjennom ulike kanaler. Vi møttes fysisk, snakket på telefon og tekstet på meldingstjenester som Whatsapp. Kildene tok ofte kontakt på egne premisser, også utenom arbeidstid, og i perioder var det lange pauser uten respons. Redaksjonen valgte bevisst å tilpasse tempoet til kildenes situasjon og ikke presse fram svar.

Denne formen for relasjonsarbeid gjorde det mulig å opprettholde kontakt over tid, og bidro til at kildene etter hvert delte mer informasjon og dokumentasjon enn de opprinnelig hadde tenkt. Kildevernet ble passet på i alle vurderinger, også i etterkant av publisering og i dialog med etaten.

Registersøk:

Ettersom begge våre kilder hevdet at det foregår salg av fasitsvar hjemme hos en spesifikk person i en leilighet på Østlandet, ønsket vi å bekrefte at personen som bor i leiligheten faktisk er den personen som kildene hevder. Dette har vi dokumentert ved hjelp av flere forskjellige metoder:

Gjennom informasjon hos Brønnøysundregisteret og Proff.no fikk vi bekreftet at mannen har den jobben som kildene påstår, ved siden av salget av fasiter. Ved hjelp av informasjon fra eiendomsregisteret fikk vi bekreftet at personen bor på den adressen kildene fortalte at dette foregår.

Skjult opptak:

En av kildene gjennomførte i løpet av arbeidet med graveprosjektet en ny prøve hos Vegvesenet for teori på løyve. For å dokumentere hvordan kjøp av fasiter foregår i leiligheten, filmet han og tok lydopptak med mobilen da han var inne i leiligheten for å memorere svar til prøven.

- Vi fikk videobevis på at personer inne i leiligheten får opp spørsmål med riktig svaralternativ avmerket til teoriprøver på en bærbar PC, som de memorerer slik kildene hevder.
- Vi fikk videobevis på hvordan mannen ser ut, som vi trengte da vi oppsøkte mannen senere for å konfrontere han om det som foregår i leiligheten.

Ettergå informasjon fra skjulte opptak:

Etter å ha mottatt de skjulte opptakene, måtte vi verifisere opplysningene fra opptakene. Dette gjorde vi slik:

- Vi fikk geolokalisert videoen til den adressen kildene hevdet at dette foregår, og fikk dermed dokumentasjon på at salget av fasiter foregår der de hevder.
- Ved en tilfeldighet fikk vi bekreftet fra ekstern tolk, som vi hyret inn for å oversette samtalene fra lydopptakene, om at mannen er den samme som det kildene hevder.
- Vi fikk viktig informasjon gjennom samtaler mellom «kunder» i leiligheten og bakmannen fra lydopptak, som bekrefter kildenes påstander om hva som foregår, og indikasjoner på at det kan være utro tjenere i Vegvesenet som muliggjør dette salget av fasiter.

Spaning:

For å dokumentere at det som kildene hevder faktisk foregår, har vi benyttet spaning som metode. Dette har vært viktig for å dokumentere alvorlige påstander om ulovlig salg av fasitsvar. Vår spaning har blitt gjort ved å være fysisk til stede både i leilighetsblokka og i nærområdet til bakmannen. Vi delte ut fysiske aviser både i nærområdet og til person i leiligheten under dekke av å informere om stortingsvalget og markedsføre vår avis.

Vi spanet i realiteten ved å være oss selv og dele ut av aviser, noe vi uansett hadde som arbeidsoppgave i dette tidsrommet. Vi var åpne om hvem vi var, men oppholdt oss i området med et annet formål enn det folk egentlig trodde. Slik har mange personer sett oss "gjøre jobben vår". Målet var å gjøre det så troverdig som mulig at vi oppholdt oss både i området, og i selve blokka.

På denne måten fikk vi dokumentert at detaljer ved gardiner, gang og dør inn til leilighet var identiske med det vi ser på videoopptakene. Personen som åpnet for oss da vi banket på for å dele ut aviser, stemte også med beskrivelser om familiemedlemmer fra kildene. Slik fikk vi bekreftet at salget av fasiter foregår der kildene hevder.

Vi har i tillegg besøkt mannens arbeidsplass for å observere påstander fra kildene om hvor bakmannen sitter, hvordan han ser ut og hvem han jobber med. Av hensyn til kildevern kan vi ikke gi mer detaljer om hvordan denne spaningen foregikk.

5 SPESIELLE ERFARINGER

Ved oppstarten av prosjektet sto redaksjonen overfor et sakskompleks med mange ukjente faktorer. Omfang, aktører og risiko var uklare, og ny informasjon kunne endre premissene raskt. Det gjorde det nødvendig å arbeide uten detaljerte langtidspaner, og heller ta løpende metodiske valg basert på ny dokumentasjon som kom underveis.

Arbeidet med kilder viste seg tidlig å bli mer utfordrende enn ansvarlig hadde erfaring med. Å holde kontakt med de samme anonyme kildene over lang tid, bygge tillit og samtidig sikre at alt som kommer inn av informasjon stemmer, ble en egen arbeidsoppgave som krevde kontinuitet og det å være tilgjengelig. Kontakten skjedde noen ganger på kildenes premisser, også utenom ordinær arbeidstid. Dette krevde at vi var tålmodige og bevisst holdt litt tilbake for ikke å presse kilder som står i en sårbar situasjon.

Prosjektet innebar også en ny grad av sikkerhetsvurderinger knyttet til anonymitet. Av hensyn til kildenes trygghet vurderte redaksjon tidlig at dette ikke bare var et spørsmål om presseetikk, men også et spørsmål om sikkerhet. Før vi konfronterte bakmannen og publiserte hovedsaken tok Klar Tale derfor kontakt med politiet for å få råd om hvordan redaksjonen burde forholde seg dersom kilder skulle bli utsatt for trusler.

Hensynet til anonymitet preget også slutfasen. Tekst, bilder og detaljer ble gjennomgått utallige ganger med mål om å fjerne informasjon som samlet sett kunne bidra til å identifisere kildene. Dette gjaldt også detaljer som kunne virke uskyldige, men som sammen med annen informasjon kunne være avslørende.

En særlig krevende del av arbeidet var å oppsøke bakmannen. Redaksjonen valgte å konfrontere ham fysisk, både på arbeidsplassen hans og i leiligheten der kildene hevdet salget foregikk. Dette innebar en reell usikkerhet knyttet til egen sikkerhet. Vurderingen var at å opptre åpent som presse, og være flere sammen, reduserte risikoen for uønskede hendelser, men valget ble ikke tatt uten grundige diskusjoner.

Samtidig med dette måtte redaksjonen også ta stilling til sikkerheten for egne medarbeidere. Dette var nytt territorium for Klar Tale, og både konsernledelsen, politiet og Redaktørforeningen ble involvert for råd om hvordan man bør jobbe med journalistisk sikkerhet i saker som berører kriminell virksomhet.

Tidlig i prosjektet involverte redaksjonen også Senter for undersøkende journalistikk (Sujo). Det var viktig både for å få en ekstern vurdering av dokumentasjonens styrke før publisering, og for å få hjelp til å avgrense omfanget og velge et format som gjorde det mulig å formidle en kompleks og alvorlig sak på en ansvarlig måte.

6 MOTSTAND

De to anonyme kildene var i perioder vanskelige å få til avtaler med og kontakten var preget av mye uforutsigbarhet. Dette gjorde planlegging av fremdriften til prosjektet vanskelig.

Å være en liten redaksjon med begrensede ressurser innebærer både fordeler og ulemper. For noen kilder kan terskelen for å ta kontakt være lavere enn overfor større medier, men i møte med maktpersoner og myndigheter opplevde vi først og fremst motstand.

Ressurser er begrensede, og man har ikke samme gjennomslagskraft som større medier når man retter kritiske spørsmål mot myndighetene. I dette prosjektet opplevde vi at sentrale aktører valgte å ikke stille til intervju, til tross for gjentatte og dokumenterte henvendelser. Samferdselsministeren stilte ikke til intervju for Klar Tale, til tross for gjentatte henvendelser. Først etter at NRK tok kontakt i kjølvannet av vår publisering, stilte han i Dagsnytt 18.

Denne typen taushet er en stor utfordring for små redaksjoner. Når kritiske spørsmål ikke blir svart på, risikerer saken å bli liggende uten at den får den oppmerksomheten den bør få. I vårt tilfelle var det avgjørende å være tålmodig og stå i motstanden over tid, fortsette å dokumentere det som skjer og sørge for at funnene ble løfter bredere. Erfaringen viser hvordan manglende respons kan fungere som en indirekte måte å fjerne oppmerksomheten rundt kritikkverdige forhold.

I møte med denne motstanden valgte Klar Tale en aktiv strategi for å løfte saken videre.

Da det ikke lot seg gjøre å få statsråden til å stille i et intervju, tok vi kontakt med opposisjonen på Stortinget, blant andre lederen av Transport- og kommunikasjonskomiteen, Bård Hoksrud. Dette var et bevisst valg for å sikre at funnene ble tatt opp til en offentlig debatt. Gjennom denne tilnærmingen ble saken tatt opp på Stortingets spørretime og senere debattert på NRKs Dagsnytt 18.

7 ORGANISERING AV ARBEIDET

I arbeidet med graveprosjektet har vi sett at den måten vi har jobbet og samarbeidet på har fungert svært godt, på grunn av noen hovedårsaker:

Vi har tatt noen bevisste valg i måten å fordele arbeidsoppgaver på. Eksempelvis valgte vi at bare én av journalistene holdt i all kontakt med kildene, fordi det gjorde det enklest ressursmessig. Planlegging av fremdrift og møtevirksomhet lå kun hos redaktøren av samme årsak.

Alle tre som har jobbet med graveprosjektet, har samarbeidet om å skrive selve hovedartikkelen. Det innebar også å diskutere anonymitet i teksten, og om påstander var godt nok dokumentert.

Kontinuerlig bruk av frister og delegering av forskjellige oppgaver fra gang til gang har fungert svært godt. Det samme har evnen til å være fleksible og tilpasse valg av arbeidsoppgaver løpende under prosjektet. Denne typen graveprosjekt mener vi krever at man ikke låser seg til noen metodevalg, men hele tiden vurderer hva som bør gjøres når man får tilgang på ny informasjon og dokumentasjon.

8 ETISKE UTFORDRINGER

I arbeidet med prosjektet har vi hatt flere etiske hovedutfordringer:

Bruk av anonyme kilder:

Det er av naturlige årsaker at vi har valgt å holde de to kildene i denne saken anonyme. For det første ville ingen av de to kildene stilt opp om ikke vi kunne love dem anonymitet. Det var en av de viktigste forutsetningene deres for å ville dele informasjon med redaksjonen. Å stille opp med full identitet kunne koste dem jobben og i verste fall livet. På spørsmål om hvorfor de likevel valgte å fortelle, sa de at økonomi er et viktig motiv. De ønsker ikke at mange skal få førerkortet ved å jukse, da det vil gi dem selv økt konkurranse i bransjen.

Samtidig mener vi samfunnsnyttene av den informasjonen kildene kunne gi, var så stor at det var viktigere å få bruke de to personene anonymt, enn å kunne benytte åpne kilder.

Det har også vært viktig at bakmannen ikke har kunnet finne ut hvem kildene er. Salget av fasitsvar er kriminell virksomhet og gir potensielt en stor økonomisk gevinst til bakmannen.

Hvis vår informasjon i artikkelen kunne røpe hvem som har gitt oss informasjon om salget av fasitsvar, frykter vi at dette kunne ført til alvorlige konsekvenser for kildene, da vi ikke kjenner til om bakmannen kan regnes som farlig, eller ha kontakter som ville kunne skadet de anonyme kildene.

De to anonyme kildene kjenner hverandre:

Da vi startet arbeidet med graveprosjektet var målet å skaffe flere kilder som hadde brukt metoden og kjøpt svar i leiligheten. Det var en utfordring ettersom miljøet mannen i leiligheten har tilknytning til, er lite. Dette fikk vi også bekreftet ved bruk av tolk til oversettelser av lydfiler, der han gjenkjente stemmen til en person i leiligheten.

Å kontakte andre personer som hører til miljøet for å forsøke å få tak i flere kilder kunne raskt gjort at noen ville lekket informasjon til bakmannen om saken vi jobbet med. Det er også vanskelig å vite hvem som er til å stole på i en slik situasjon. Mens de som tipset oss om saken kom til oss, og ønsket å formidle det som foregår og juksemetoden.

Anonymisering av bakmannen:

I arbeidet med graveprosjektet oppsøkte vi bakmannen for å konfrontere han om salget av fasitsvar fra sin leilighet. Da vi publiserte artikkelen, valgte vi å ikke bruke navnet hans i artikkelen. Grunnen til at vi holder bakmannen anonym er at bakmannen ikke er siktet for noe ulovlig, og selv påstår at det som foregår i leiligheten ikke er ulovlig. Derimot hevder han at han hjelper andre med utenlandsk bakgrunn som lærer seg teori til førerprøver, med norsk språk og informasjon om teori. Vi mener derfor det var naturlig å holde mannen anonym. En annen årsak til dette valget, er at målet vårt med artikkelen ikke er å gå etter en enkeltperson. Vi mener hovedproblemet og det som tillater at juksemetoden fungerer så godt som den gjør, ligger i hvordan etatens løser det praktiske rundt teoriprøvene, og hvordan selve teoriprøvene er laget.

Å følge i juksemakernes fotspor:

Som metode valgte redaktøren i Klar Tale å selv ta en teoriprøve basert på juksemetoden. Det vil si at vi på vegne av saken brøt loven for å kunne dokumentere både at fasitene på avveie var reelle, og at juksemetoden fungerer for å bestå en teoriprøve. Det å bryte reglene på denne måten er ikke ideelt.

Kildenes forklaringer var detaljerte og samstemte, og vi hadde fått tilgang til materiale som angivelige skulle være fasiter til teoriprøver. Vi vurderte at påstandene ikke kunne publiseres uten at redaksjonen selv kontrollerte om materialet faktisk inneholdt riktige svar. Uten en slik verifisering ville påstandene stått svakt, særlig fordi de innebærer alvorlige anklager mot et offentlig system/etat.

For å kunne verifisere at fasitene kildene beskrev faktisk gå riktige svar på teoriprøven, valgte Klar Tale å teste systemet selv. Dette ble gjort etter grundige etiske vurderinger, og med klare begrensninger for hva som kunne aksepteres journalistisk.

Klar Tale bidro ikke til å spre, selge eller dele fasiter. Vi betalte heller ikke for fasiter, og vi oppfordret ingen til å jukse. Testingen ble gjort utelukkende for å undersøke om materialet faktisk stemte overens med teoriprøven, og for å dokumentere systemsvakheter som kildene beskrev.

Målet vårt med testingen var ikke å «slå systemet», men å avklare om systemet lot seg utnytte slik kildene hevdet. All dokumentasjon ble brukt redaksjonelt, og ingen detaljer som kan brukes til å gjenskape juksemetoden er publisert.

Redaksjonen vurderte at den sterke offentlige interessen rundt trafikksikkerhet og hvem som får førerkort og løyve for tunge kjøretøy, veide tyngre enn ulempene ved å teste systemet på denne måten. Å publisere alvorlige påstander uten selvstendig verifisering ble vurdert som mer problematisk. Vi mener at det å ta dette valget var en nødvendighet. Det ga oss viktig dokumentasjon, samt innsyn i hvordan teoriprøver blir gjennomført på trafikkstasjoner.

Samarbeid og deling av upublisert materiale:

I løpet av prosjektet vurderte vi mange ganger om vi skulle kontakte Vegvesenet for å gi dem muligheten til å finne eventuelle utro tjenere i etaten. Vi vurderte til slutt at det var bedre å avvente, fordi vi har fått tips om at flere har forsøkt å si ifra om problemet tidligere, uten at noe er gjort. Vi fikk også råd fra Sujo om at det kunne være lite hensiktsmessig å involvere en stor etat for tidlig. Da kan man miste kontroll over saken, og en ansvarlig etat vil kunne være mest opptatt av å beskytte seg selv og sine interesser.

Da vi intervjuet Vegvesenet for samtidig imøtegåelse i saken, valgte vi å dele noe av vår dokumentasjon med dem etter diskusjon om hvilken type dokumentasjon vi kunne dele med dem. Vi valgte likevel å gi dem noe slik at de kunne de bedre gi oss svar på spørsmålene vi hadde rundt juksemetoden. Vi sørget for å ikke gi etaten informasjon og dokumentasjon som kunne være problematisk for å ivareta kildevernet. Vi har også valgt å vise dem fasiter vi har fått tilgang på som de har brukt for å forstå hva de må endre i sine teoriprøver for å begrense omfanget av juks.

Også konsulenter fra PwC, som gransker Statens vegvesen internt, har bedt om informasjon fra redaksjonen. Her har vi gjort samme avveining, nemlig at vi kun har delt informasjon som dokumenterer det som foregår, men som ikke avslører kildene våre.

9 KLAR TALES VIKTIGSTE FUNN

- Fasitsvar blir solgt til personer som ønsker førerkort eller løyve til tunge kjøretøy. Det samme gjelder for andre førerkortklasser.

- Fasiter sendes også rundt gratis på meldingstjenester. Materialet inneholder reelle spørsmål og svar og er gode nok til å bestå en teoriprøve med.
- Juksemetoden fungerer. Kandidater kan bestå teoriprøven ved å pugge stikkord uten reell forståelse av regelverk eller uten å beherske norsk godt nok til å forstå oppgavene.
- Juksemetoden er vanskelig å avdekke fordi det ikke dreier seg om juks ved hjelp av fysiske hjelpemidler i prøvelokalet.
- Salget av fasitsvar blir avtalt muntlig og alt blir betalt med kontanter. Kildene beskriver at kontakt, avtaler og betaling skjer med minst mulig digitale spor, og at materiale deles på fysiske lagringsmedier.
- Måten teoriprøvene er laget på og hvordan de gjennomføres ved Vegvesenets trafikkstasjoner, åpner opp for juks ved hjelp av metoden vi avslører.

Indikasjoner og utvidet mistanke (basert på dokumentasjon og opplysninger fra kilder)

- Klar Tale har mottatt materiale og tips som tyder på at jukset kan gjelde flere førerkortklasser.
- Kilder og tips vi har fått, peker mot et nettverk med god struktur. Dette kan foregå i flere miljøer og på flere steder enn vi selv har dokumentert direkte.
- Klar Tale har indikasjoner på at noen på innsiden av Vegvesenet kan være knyttet til tilrettelegging og for å gi tilgang på oppgaver/svar fra oppgavebanken. Dette er ikke endelig bevist, men inngår som et sentralt spor av vårt prosjekt.
- Tips og funn vi har mottatt, peker mot at førerkortjuks også kan gjelde for transport av mennesker (buss). Dette arbeider vi videre med å dokumentere.
- Våre funn viser at gjennomføringen og deler av føreropplæringen har noen større, strukturelle utfordringer hos etaten som er ansvarlig.

10 KONSEKVENSER

Før publisering intervjuet Klar Tale Statens vegvesen og orienterte samtidig om deler av dokumentasjonen vi hadde samlet inn. Kort tid etter intervjuet varslet Vegvesenet at de nå hadde endret en del av teoriprøvene. Ifølge Vegvesenet var de ikke kjent med denne konkrete juksemetoden, der kandidater pugges stikkord og mønstre fra oppgavebanken uten å forstå regelverket. Endringer av prøvene ble prioritert som følge av Klar Tales funn.

Før publisering intervjuet Klar Tale Statens vegvesen og orienterte samtidig om deler av dokumentasjonen vi hadde samlet inn. Kort tid etter intervjuet varslet Vegvesenet at de nå hadde endret en del av teoriprøvene. Ifølge Vegvesenet var de ikke kjent med denne konkrete juksemetoden, der kandidater pugger stikkord og mønstre fra oppgavebanken uten å forstå regelverket. Endringer av prøvene ble prioritert som følge av Klar Tales funn.

Dette viser at journalistikken avdekket en systemsvakhet som ikke tidligere var identifisert av de som er den ansvarlige myndighet.

Som en direkte konsekvens av avsløringene satte Statens vegvesen også i gang en intern gransking. Vegvesenet engasjerte konsultentselskapet PwC for å undersøke saken nærmere. Klar Tale har i denne prosessen bistått med deler av dokumentasjonen, innenfor rammene av kildevernet.

At en liten redaksjon bidrar med dokumentasjon inn i en ekstern gransking av et statlig forvaltningsorgan, er uvanlig, og det illustrerer at journalistisk metode kan ha direkte betydning for offentlig kontroll.

Granskingen har så langt ført til at en sentral person i saken er politianmeldt.

Etter publisering fikk saken også politiske konsekvenser. Leder av Stortingets transport- og kommunikasjonskomité, Bård Hoksrud (Frp), tok saken opp på Stortingets spørretime og stilte spørsmål om juks med teoriprøver og myndighetenes ansvar for kontroll og oppfølging. Senere ble Klar Tales avsløring tema i NRKs Dagsnytt 18, der Klar Tales ansvarlige redaktør redegjorde for funnene. I studio møttes samferdselsminister Jon-Ivar Nygård og Bård Hoksrud til debatt om systemsvikt, kontrolltiltak og trafikk sikkerhet.

Avsløringene har også ført til skriftlige spørsmål på Stortinget, blant annet fra Høyres Anne Kristine Linnestad. I sine svar har samferdselsministeren vist til Klar Tales avsløring og uttalt at regjeringen vurderer flere tiltak for å hindre juks med førerkort og løyver. Han har understreket at juks med teoriprøver er alvorlig, og at det er avgjørende at Statens vegvesen følger opp med konkrete tiltak. Samferdselsministeren har videre uttrykt tillit til at Vegvesenet løser dette, og varslet at departementet vil følge arbeidet videre.

Samlet sett har prosjektet ført til administrative og politiske konsekvenser, og bidratt til økt oppmerksomhet rundt trafikk sikkerhet, forvaltning og tillit til førerkortordningen. Arbeidet viser hvordan undersøkende journalistikk, også fra en liten redaksjon, kan avdekke systemsvikt med betydning for liv, helse og offentlig sikkerhet.

Saken ble publisert, sitert og omtalt av flere nasjonale medier, blant annet TV 2, Dagbladet, Sol.no, Dagsavisen og Vårt Land. Dette bidro til ytterligere offentlig og politisk oppmerksomhet rundt problemstillingen.

11 PUBLISERTE SAKER

Klar Tale har publisert flere saker over tid. Målet var å dokumentere omfang, og samtidig gjøre stoffet tilgjengelig for et bredt publikum gjennom lettlest språk.

[1. Sjåførenes skjulte snarvei til førerkortet](#)

Denne saken avdekket selve juksemetoden: Salg og deling av fasitsvar til teoriprøver for tunge kjøretøy. Klar Tale dokumenterte hvordan folk kunne pugge stikkord og bestå uten å forstå regelverket eller språk.

Forklarende saker:

[2. Slik blir du yrkessjåfør – på lovlig vis](#)

Forklaringssak som viste hvordan førerkort og løyve normalt tas, og hvilke krav som stilles til opplæring og kompetanse.

[3. Farlig at yrkessjåfører mangler kompetanse](#)

En leder som satte funnene inn i et trafikksikkerhetsperspektiv, med vekt på risiko ved tungtransport og manglende førerdyktighet.

Reaksjoner og ansvar:

[4. Et mareritt for en etat](#)

Beskriver hvordan Statens vegvesen reagerte på avsløringene, og hvilke utfordringer funnene skapte for etaten.

[5. Minister reagerer på førerkortjuks](#)

Politisk reaksjonssak etter at samferdselsministeren kommenterte avsløringene offentlig.

[6. Vegvesenet må ta ansvaret sitt](#)

Reaksjonssak med krav om tydeligere ansvar og tiltak fra myndighetene.

[7. Forventes at det ryddes opp raskt og grundig](#)

Oppsummerer reaksjoner fra fagforbund og

organisasjoner som forventer raske endringer.

[8. Du blir jo skuffa](#)

Reaksjoner fra lederen av Transport- og kommunikasjonskomiteén på Stortinget.

Konsekvenser og tiltak:

[9. I gang med endringer av teoriprøvene](#)

Dokumenterer at Statens vegvesen endrer teoriprøver etter Klar Tales avsløringer.

[10. Frp og Høyre: Vi vil følge opp førerkort-jukset](#)

Viser hvordan saken ble løftet politisk, med konkrete løfter om oppfølging fra opposisjonen.

Kommentar- og meningsstoff:

[11. Et svik mot norske trafikanter](#)

Kommentar som setter avsløringene inn i et bredere samfunnsperspektiv.

[12. På tide med større endringer](#)

Kommentar som argumenterer for strukturelle grep i førerkort- og prøvesystemet.

[13. Vi som vokter samfunnet](#)

Refleksjoner rundt mediernes rolle og ansvar i møte med systemsvikt.

Videre dekning og ekstern omtale:

[14. Dagsnytt 18 \(NRK\)](#)

Saken ble løftet i nasjonal debatt, med deltakelse fra samferdselsminister og en stortingspolitiker.

[15. Vårt Land](#)

Avisen publiserte saken i sin helhet. På nett og papir.

[16. Dagsavisen](#)

Avisen publiserte saken i sin helhet. På nett og papir.

12 VEDLEGG

Som en del av dokumentasjonen legger vi ved Klar Tales papiravis, både fysisk og som e-avis.

Klar Tale valgte i denne utgaven å gjøre en noe annerledes visuell og designmessig retning enn i ordinære utgaver. Bakgrunnen for dette var sakens alvor og samfunnmessige betydning. Vi ønsket å gi avsløringene tydelig tyngde og synlighet, samtidig som vi behold Klar Tales lettleste og tilgjengelige uttrykk.

Ved å legge ved avisa ønsker vi å vise hvordan undersøkende journalistikk også handler om hvordan funnene formidles, og hvordan redaksjonelle og visuelle valg spiller sammen for å nå lesere som ellers kan falle utenfor den offentlige debatten.

KLAR TALES PAPIRAVIS

KLAR TALES E-AVIS

AVSLUTNINGSDORD

Dette graveprosjektet startet med én persons erfaring. Det fortsatte med at Klar Tale avdekket en systemsvikt som har betydning for trafikksikkerhet, tillit og offentlig kontroll.

Arbeidet har vist at også en liten redaksjon kan avdekke alvorlige forhold, selv med begrensede ressurser. Det har krevd tydelige prioriteringer, utradisjonelle metodevalg og vilje til å stå i motstand over tid. Samtidig har prosjektet gitt oss nye erfaringer med kildevern, sikkerhet og hvordan manglende svar fra myndighetene kan hindre offentlig innsyn.

Avsløringene har ført til konkrete konsekvenser, både i forvaltningen og i den politiske debatten. Arbeidet med å følge opp saken fortsetter i 2026, blant annet med å undersøke omfanget videre og hvordan ansvarlige myndigheter følger opp funnene.

Vi håper denne metoderapporten kan være nyttig for andre redaksjoner, særlig små, som vurderer å gå inn i krevende og komplekse graveprosjekter. Erfaringen vår er at det er mulig, også når ressursene er få.

klar
tale

